

Til:

Statsforvalteren i Innlandet
sfinpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Ref: 2024/10559

Dato: 15.10.2024

Klage på vedtak om tillatelse til skadefelling av ulv i deler av Søndre Land kommune

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak den 30.09.2024 om tillatelse til skadefelling av ulv i deler av Søndre Land kommune. Statsforvalteren har i vedtaket gitt tillatelse til skyting av én ulv i tidsrommet 27.09.2024 kl.19:00 til og med 30.09.2024 kl.12:00. NOAH påklager også tillatelse til bruk av løs, på drevet halsende hund i denne saken.

Innledende kommentarer

NOAH mener at vedtaket utgjør svært uforsvarlig forvaltning av ulv, og strider mot nasjonal og internasjonal lov – §§ 5, 8, 9 og 18 i naturmangfoldloven (nml.), Grunnlovens § 112 og artikler 2 og 9 i Bernkonvensjonen. Ulv er kategorisert som kritisk truet på norsk rødliste, hvilket betyr at det er ekstremt høy risiko for at ulv dør ut fra norsk natur. Det er store utfordringer med den genetiske levedyktigheten til den skandinaviske ulvebestanden. Innavl er en av de største truslene mot langsiktig overlevelse av bestanden. Innavlskoeffisienten er fortsatt meget høy (0,24 i 2022), og risikoen knyttet til innavl er ikke redusert i en grad som ville gi grunn til å skyte ulv. Bestanden må være mye større for at den skal overleve på lang sikt, og den eneste muligheten for å få tilført nye gener til bestanden er å la streifende ulv få vandre utenfor det knappe 5 % av Norges areal som er avsatt til ynglende ulv (ulvesonen).

NOAHs vurdering**1. Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt**

Ifølge naturmangfoldloven (nml.) § 18 kan vedtak om skadefelling kun treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. NOAH kan ikke se hvordan Statsforvalteren kan forsvare felling av en kritisk truet art. Denne skadefelling kan potensielt bidra til å redusere bestandens

overlevelse. I en liten og sårbar bestand som den skandinaviske ulvebestanden, vil ethvert uttak kunne ha store konsekvenser for arten som helhet. Som kritisk truet art på den norske rødlista, skal ulv også etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven ivaretas og sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Det ble vinteren 2023-2024 registrert kun 42-44 ulver med helnorsk tilhold (rovdata.no). Dette er et katastrofalt lavt antall, og betyr at det ikke under noen omstendigheter bør gjennomføres skadefelling av ulv.

Føre-var-prinsippet:

NOAH mener at på grunn av det høye nivået av innavl i den skandinaviske ulvebestanden, og tatt i betraktning at flere stabile familiegrupper og revirmarkerende par har blitt skutt de siste årene, bør føre-var-prinsippet komme til anvendelse i denne saken. Det må sikres at ethvert tiltak som planlegges og gjennomføres, ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av ulvebestanden i Norge. I denne forbindelse er NOAH spesielt bekymret for at den genetiske statusen til individet ikke er kjent. Med tanke på at innavl er en alvorlig trussel mot den skandinaviske ulvebestanden, bør innsats og ressurser for å identifisere genetisk viktige individer gis mye større betydning enn det som kommer fram i vedtaket.

NOAH mener at Statsforvalteren i dette tilfellet ikke har sikret at fellingen ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av den skandinaviske ulvebestanden i Norge, og vilkåret om bestandens overlevelse er dermed ikke oppfylt, jf. nml. § 18.

2. Vilkåret om skade er ikke oppfylt

NOAH vil henvise til rovviltforskriften § 9 og kommentarene til denne bestemmelsen hvor det er presisert at «*Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt, jf. forskriften § 10 og § 11*». Klima- og miljødepartementet har i sine klageavgjørelser påpekt at artikkel 9 nr. 1 i Bernkonvensjonen åpner for felling av vilt for å avverge «alvorlig skade» på bl.a. husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstilt. Departementet skriver: «*Ordet «alvorlig» innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad.*» Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for «kvalifisert skade». NOAH henviser også til Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention, vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b (som tilsvarende nml. § 18 første ledd bokstav b): «*(...) The exceptions should be proportional to the damage suffered (...)*».

Det er ingen ferske «skader» i denne saken, kun observert ulv på viltkamera. NOAH mener derfor at vilkåret om skade ikke er oppfylt, jf. nml. § 18 bokstav b.

NOAH understreker at det ikke foreligger et skadeomfang som tilsier at det bør iverksettes skadefelling i denne saken. NOAH konkluderer også med at Statsforvalteren ikke har begrunnet tilstrekkelig grunnlag for skadepotensial. Dette medfører at vilkåret om skade for å tillate skadefelling ikke er oppfylt, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b og Bernkonvensjonens artikkel 9.

3. Vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldlovens § 18 er det adgang til skadefelling kun dersom vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, er oppfylt. Det finnes mange alternativer til nedskyting av ulv, men disse er ikke forsøkt av Statsforvalteren. NOAH reagerer sterkt på at skadefellingstillatelsen ble gitt muntlig klokken 19:00, og at ulven allerede var drept kl.19:24. Ifølge Bernkonvensjonen må det foreligge en reell vurdering av andre, ikke-dødelig tiltak før man gir tillatelse til skyting av kritisk truet ulv. NOAH kan ikke forstå hvordan Statsforvalteren, på kun 24 minutter, har hatt tilstrekkelig tid til å undersøke og forsøke alternative løsninger, som f.eks skremmetiltak, inngjerding, sanking av beitedyr, eller flytting av ulv. Denne tidsrammen undergraver prinsippet om at felling kun skal gjennomføres dersom det ikke finnes andre løsninger.

NOAH mener dermed at vedtaket unnlater å oppfylle kravet om reell vurdering av andre løsninger uttalt i p. 7 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention»: *«The competent national authority should choose, among possible alternatives, the most appropriate one that will have the least adverse effects on the species while solving the problem. The reasoning of the choice should be objective and verifiable»*. Statsforvalteren har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste løsningen i denne saken, slik Bernkonvensjonen krever. NOAH anser dermed at vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt, og at vedtaket dermed er ugyldig, jf. nml. § 18.

Selv om området ligger utenfor forvaltningsområdet for ulv, endrer ikke dette kravene i naturmangfoldloven eller Bernkonvensjonen. Lovverket krever at det må være en reell vurdering av andre tiltak før man kan gi skadefellingstillatelse, også utenfor ulvesonen. Å henvise til forvaltningsområder fritar ikke Statsforvalteren fra plikten til å forsøke andre tiltak.

Statsforvalteren hevder at det mest effektive tiltaket er å holde dyr innendørs. Selv om dette setter begrensninger for beitebruken, er det imidlertid et tiltak som bør veies opp mot den irreversible konsekvensen av å skyte et kritisk truet rovdyr. Videre ble ulven skutt kun 24 minutter etter at tillatelsen ble gitt, noe som viser at det sannsynligvis ikke har vært tid til å gjennomføre, eller i det hele tatt vurdere, andre mindre inngripende tiltak. Dette bryter med lovens krav om grundig vurdering av alternative løsninger.

Det finnes alternative ikke-dødelige tiltak som kunne vært vurdert før felling, som skremmetiltak, flytting av ulv eller bedre sikring av beitedyr. Statsforvalteren hevder at felling er den eneste tilfredsstillende løsningen, men uten å redegjøre for hvordan andre tiltak ikke er vurdert eller forsøkt. Dette strider også mot naturmangfoldlovens krav til føre-var-prinsippet (§ 9).

Ulven er en kritisk truet art i Norge, og det hviler derfor et særlig ansvar på myndighetene å sikre at skyting av dem virkelig er siste utvei. I dette tilfellet synes det klart at Statsforvalteren ikke har oppfylt kravet om å grundig vurdere alternative tiltak før man ga fellingstillatelse.

NOAH mener det finnes alternative tiltak som er langt mer effektive enn skadefelling for å hindre tap av beitedyr. Statsforvalteren har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen, og har ikke tilstrekkelig drøftet eller forsøkt eventuelle andre løsninger. NOAH mener derfor at vilkåret om å finne andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt i denne saken, jf. nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.

4. Om tillatelse til bruk av løs, på drevet halsende hund

Det er svært kritikkverdig at det gis tillatelse til bruk av løs, på drevet halsende hund i vedtaket. NOAH mener at tillatelsen til bruk av løs, på drevet halsende hund bør trekkes tilbake av følgende årsaker:

1. Bruk av løs, på drevet halsende hund bryter med Norges internasjonale forpliktelser

Bruk av løshund ville forstyrre mange dyr i norsk natur, blant annet dyr fra truede arter, som for tiden fortsatt tar vare på sine unger. Etter NOAHs mening ville bruk av løs, på drevet halsende hund for å gjennomføre skadefelling gå sterkt mot § 5 av naturmangfoldloven. Det ville også bryte kravene i artikkel 6 i Bernkonvensjonen som forplikter partene til å forby bevisst forstyrrelse av vill fauna, særlig i løpet av avls- og yngletid:

«Hver Kontraherende Parter skal treffe nødvendige og egnede lovgivnings- og administrative tiltak for å sikre det spesielle vern av arter av vill fauna som er angitt i Vedlegg II. Det følgende vil særlig være forbudt for disse arter: (...) å forsettelig forstyrre vill fauna, særlig i yngletiden, oppveksttiden og dvaletiden i den grad forstyrrelsen er betydelig i forhold til denne Konvensjonens målsettinger».

I tillegg forbyr Bernkonvensjonens artikkel 8 bruk av alle «ikke-selektive fangstmetoder» ved fangst og avliving, og bruk av alle midler som er istand til å forårsake lokal forsvinning eller alvorlig forstyrrelse av populasjoner av en art som er oppført i vedlegg II i konvensjonen. Unntak fra artikkel 8 kan kun gjøres, hvis dette verken truer bestandens overlevelse, eller formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. NOAH mener at Statsforvalteren ikke har vist at disse vilkårene er oppfylt, men bare sier i vedtaket at *«Statsforvalteren viser til Klima- og miljødepartementets tiltakspakke for å gjøre det lettere å felle ulv utenfor ulvesonen. Her åpnes det for å bruke drevet halsende hund fra dag én der dette kan være et hensiktsmessig virkemiddel for å oppnå uttak.»*

Med tanke på skaden som bruk av hunder kan forårsake for mange dyr i norsk natur, mener NOAH at å gjøre et slikt unntak ikke er forholdsmessig eller juridisk begrunnet.

2. Felling med løs, på drevet halsende hund strider mot de etablerte etiske standardene i rovviltforvaltningen og imot dyrevelferdsloven

Det foreligger vitenskapelig informasjon om belastningene på rovdyr ved jakt med løs, på drevet halsende hund, som bør vektlegges også i denne saken. NOAH mener det er et klart brudd på dyrevelferdslovens krav om human behandling av ville dyr å tillate slik jakt.

Når det gjelder bjørn, konkluderer Lundstein (2010) med at det er *«klare holdepunkter for å si at langvarig jaging og forfølgelse generelt og bruk av flere hunder spesielt, påfører bjørnen stress og fysiologiske påkjenninger som kan forårsake nedsatt overlevelsessevne.»*¹

Stress og påkjenninger – dvs. lidelse – påføres bjørner som tas livet av som følge av slik jakt, men det påføres også bjørner som brukes til trening av hunder for at slik jakt skal kunne foregå. Bjørn jaget av hunder lider under sterk stress, noe som kan føre til død av sult eller hypertermi. De samme betraktningene som for bjørn bør ligge til grunn for ulv.

¹ Lundstein, L.G. «Er det dyrevelferdsmessig forsvarlig å jakte på brunbjørn med plotthund?», Høgskolen i Hedmark, avdeling Evenstad, 15.12.2010.

Både for bjørn og ulv – og andre arter som blir påvirket av jakt selv om de ikke er målet for jakt – er det også en reell risiko for å skille mor og unger – en risiko vi ikke kan se er vurdert.

Det er ingen tvil om at slik jakt kan vare lenge og være svært påkjennende for det jagede dyret. I denne forbindelse vil NOAH peke på uttalelsen av Rådet for dyreetikk om jakt og viltforvaltning hvor rådet har uttrykt at *«(...) jaktformer som uroer viltet minst mulig og fører til minst risiko for skadeskyting, bør favoriseres. Det bør gjennomføres undersøkelser og evalueringer av konsekvensene både av rettet avskyting og lengden på jakten, der også de dyrevelferdsmessige konsekvenser er med. Rådet mener at hensynet til dyrs følelser, som når en unge skytes fra mora eller mora skytes fra ungen, bør regnes med her.»*²

NOAH mener at all tilgjengelig dokumentasjon tilsier at jakt med løs, på drevet halsende hund er dyrevelferdsmessig uforsvarlig og strider mot de underliggende prinsippene i dyrevelferdsloven, viltloven og naturmangfoldloven. Vi minner om at den aktuelle jakten er forbudt i de aller fleste land, og at Norge dermed representerer en forskyvning mot mer uetiske jaktformer ved å åpne for slik jakt.

Etter viltlovens § 19 skal jakt og fangst utøves på slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr eller skade på eiendom. Høyesterett uttalte i Rt.2009 s. 792 med henvisning til Rt. 2003 s. 104 at *«det er på det rene at [§ 19] ikke bare rammer tilfeller der dyr faktisk påføres lidelser, men også der jakt utøves på en slik måte at det oppstår fare for unødige lidelser for dyret»*.

Naturmangfoldlovens § 15 første ledd skisserer en av de grunnleggende prinsippene i artsforvaltning – ved enhver aktivitet skal unødig skade og lidelse på viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi unngås. Unødig jaging av viltlevende dyr skal også unngås. NOAH mener at skadefelling ved å bruke løs, på drevet halsende hund utgjør nettopp unødig jaging. Forfølgning med løshund risikerer en mer langvarig stress-situasjon for det jagede dyret – Klima- og miljødepartementet skriver selv opptil 10-15 timer. Derfor rammes denne aktiviteten tydelig av forbudet i naturmangfoldloven § 15.

Dyrevelferdslovens § 20 slår fast at jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Også §§ 3 og 12 sier tilsvarende at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger, og at avlaving av dyr og håndtering i forbindelse med avlavingen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Når departementet beskriver denne

² Rådet for dyreetikk, Uttalelse om jakt og viltforvaltning, desember 2007/januar 2008. Tilgjengelig på: <http://www.radetfordyreetikk.no/2007/12/uttalelse-om-jakt-og-viltforvaltning/>

jakten som en jakt der hundene søker «nærkontakt» med vilt dyr og er «viltskarpe» betyr det at departementet ser faren for at dyr angripes direkte av hunden – noe som ikke er akseptabelt i henhold til dyrevelferdsloven.

I kommentarene til dyrevelferdsloven³ sies det at *«hensynet til å spare dyr for lidelser som kunne vært unngått taler for at når belastningen dyret utsettes for varierer vesentlig mellom metodene, skal de mest skånsomme alternativer nyttes. Et strengt aktsomhetskrav med hensyn på dyrets sikkerhet støttes av at skade i forbindelse med jakt, fangst og fiske medfører risiko for at dyret enten lever videre med varige plager eller går en pinefull død i møte.»* Dette er høyst relevant i vurderingen av den aktuelle saken.

Vi vil også minne om føre-var prinsippet i dyrevelferdsloven. Dersom det er tvil om effekten av aktiviteten på dyret, skal denne tvilen bli anvendt til fordel for dyret (Kommentarene til dyrevelferdsloven, s. 228).

NOAH mener at Statsforvalterens avgjørelse om å gjøre unntak fra det generelle forbudet mot å tillate skadefelling med løs, på drevet halsende hund er i strid med dyrevelferdsloven § 3, 12 og 20, viltlovens § 19 og naturmangfoldlovens § 15, fordi det er en meget høy sannsynlighet for at ulven som søkes å felle, vil bli utsatt for unødige lidelser, og at det oppstår fare for unødige lidelser av andre viltlevende dyr og husdyr.

NOAH minner til slutt om at det er mange i Norge som bryr seg om ville dyr og om å sikre dyrevelferdsmessig forsvarlig behandling av ville dyr. Det er også et betydelig flertall som er opptatt av naturmangfold og beskyttelse av de truede rovdyrbestandene. Effektiviteten av skadefelling er ikke et argument som er dokumentert nødvendig i forhold til truede arter, og det er heller ikke dokumentert som viktigere veid opp mot andre samfunnsinteresser (bl.a. respekt for dyr, dyrevelferdsloven) som i dette tilfellet etter NOAHs mening klart må veie tyngre. NOAH mener derfor at bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling heller ikke kan forsvares som forholdsmessig i henhold til de etablerte etiske standardene og samfunnsinteressene knyttet til respekt for dyr og den skaden som slik felling kan medføre.

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter konkluderer med at vedtaket utgjør uforsvarlig forvaltning av ulv, og strider med nasjonal og internasjonal lov – §§ 5, 8, 9 og 18 andre ledd i nml., Grunnlovens § 112 og artikkel 2 og 9 i Bernkonvensjonen. I tillegg strider vedtaket med mål 4 i den nye naturavtalen (Kunming-Montreal rammeverket) som ble vedtatt i desember 2022. Vi ber om at

³ Stenevik, I.H., Mejdell, C.M, Dyrevelferdsloven. Kommentartutgave. Universitetsforlaget, 2011.

Miljødirektoratet tar klagen til følge og at vedtaket omgjøres slik at det ikke tillates skadefelling av ulv.

NOAH ber også om at det ikke tillates bruk av løs, på drevet halsende hund under skadefelling av ulv. Dette fordi skadefelling med løs, på drevet halsende hund er i strid med Bernkonvensjonens artikkel 8, dyrevelferdsloven § 3, 12 og 20, viltlovens § 19 og naturmangfoldlovens § 15, fordi det er en meget høy sannsynlighet for at ulven som søkes å felle, vil bli utsatt for unødige lidelser, og at det oppstår fare for unødige lidelser av andre viltlevende dyr og husdyr.

Med vennlig hilsen
NOAH – for dyrs rettigheter v/
Henriette L. Diesen (biolog)